

bil v tem dosleden. Kjer se rabijo v imenstvu logike splošno latinski izrazi, bi jih moral obdržati povsod tudi pisatelj. Seveda ne rečem s tem, da bi bili slovenski izrazi vsled tega odveč. Tisto igračkanje z „Barbara, Celarent, Darii . . .“ bi lahko odpadlo brez škode. S tem, da je navedel pisatelj pri nekaterih zgledih, odkod jih ima, pri drugih pa ne ali pa samo deloma, se je obdolžil sam površnosti. Čemu je pristavil pod črto k slovenskemu besedilu iz tujega slovstva vzetega zgleda še izvirno (n. pr. na str. 28.), ne vem. Ločila in jezik zahtevata na vsak način pile. Potrudil pa se je pisatelj glede lahkega ali, če hočete, poetičnega sloga, dasi je pazil premalo na stavo besed. Glede „poetičnosti“ je šel celo predaleč. Takoj v prvem odstavku se je postavil glede opazovanja, izražanja in slovnične pogumno na stališče petošolca: „Ko si občudoval smotreno urejen cvet ali okolici prilagojeno barvo nekaterih živali, ko si užival vso prelest, ki jo je mlada Vesna razlila čez hrib in plan, ali ko si visoko z razprskane skale zrl doli na krasen božji svet: ob takih prilikah ti je brez dvoma prišla „misel“, — da je stvarnica mojster mojstrov, umetnik umetnikov“. Ne le resni učitelj, ampak tudi marsikak učenec bo zmajal ob tem mestu z glavo. — Imenstvo pa se je Ozvaldu splošno posrečilo. Za to zasluži tem bolj pohvalo, ker o tozadevnih resnih poskusih v našem slovstvu (Križan, dr. Fr. Lampe, Schreiner) skoro ne moremo govoriti.

Pridejani „Imenik v Logiki omenjenih filozofskih pisateljev“ bi jaz izpustil, ker ne odgovarja seznamku virov in nam tudi ne kaže razvoja filozofije, pač pa zapelje marsikoga, da dobi o tem ali onem omenjenem pisatelju napačno mnenje.

Sicer doseže knjiga pri naših razmerah svoj namen gotovo v večji meri kot nemške logike.

Dr. Lokar.

Ozvaldovo „Logiko“ moramo z veseljem pozdraviti kot prvo učno knjigo filozofske propedeutike za sedmi razred slovenskih gimnazij. Umevno je, da je tudi za izobražence sploh prav porabna priročna knjiga, ker je njena nemška podlaga izvrstna. Ako priredi g. pisatelj skrajšano izdajo za učiteljska, bi se knjiga lahko vpeljala v tretji letnik teh šol. — Kar se tiče strokovnih izrazov, bodi omenjeno tole: „Razmnožba“ (za „Polylemma“), „matica“ (Mittelbegriff), „pomen“ (Hinweis) se mi zdijo v teh pomenih nesprejemljivi. — „Ti si življenja moj'ga magistrale“ komentira pisatelj z besedo opora. Kako se to sklada s pojmom „magistrale“? — Ker je knjiga namenjena slovenskim dijakom, bi ne smeli biti v njej taki pogreški, kakor so n. pr. naslednji: Francozki; gen. pl. ljudij, stvari, neposrednji; vezaj v primerih kakor „Pfänder-ja, S. Jenko-vo „Trojno gorje“ je neumesten. „Tolstojeva smrt“ (37) nas spominja na „Radeckitove vojake“. — Dr. Ozvald je sprejel maroto drja. Tominška in piše „v Licejsko knjižico, v Münchenskem vseučilišču“ . . . Kaj porečejo sedmošolci deležnikom kakor „vprašajoč (str. 58; iz dovršnika!) ali „globlje tičočji zakoni“ (70), ločujoč (22; od glag. *ločevati, ki ga ni!) proučavajoč (7) itd. — Rad rabi dr. Ozvald dovršne glagole namesto nedovršnih: predoči (114) nam. -čuje, srečamo (62) nam. -ujemo itd. — Ali so nam res neizogibno potrebni serbizmi: shvačati, koji (zaimek), trebati, svota, istovetiti, inovrsten? Čudim se, da rabi g. avtor napol turško besedo remek-delo (46), ker jo rabijo Srbohrvati. — Zraven pravilno tvorjenih glagolov muzicirati, definirati, verificirati, oponirati . . . rabi dr. Ozvald tudi prisiljene spake deklamovati, imponovati, kontraponovati, eksistovati, simbolizovati. — Pri pridevniki zamenjuje avtor rad določno in nedoločno obliko, tako n. pr. piše (str. 1.): „Ko si zrl na krasen božji svet“; „ta-le mičen dogodek“ (70); obratno: „nekak antični Lombroso“ (54). Marsikoga bo motila avtorjeva manija za veznik „pa“ nam. in, kar je najbrž vpliv Detelovih zgodov. romanov, v katerih

so prave hekatombe samih „pa“. Vzhodnoštajersko besedoslovje pri enklitikah v knjižni slovenščini moti: „on bo vas krstil“ (8), „marsikdo bo se ...“. Začetek nekega stavka na str. 109. se glasi: „Se opirajoč ...!“ Kdo piše dandanes v našem jeziku „statističar, botaničar, matematičar“? — G. avtor, ki ne zna angleški, navaja izreko nekaterih angl. priimkov napačno (n. pr. Höxle, Drejdn, Smejls). Boljše bi bilo molčati o izreki. — V pisavi klasičnih imen ni dr. Ozvald prav dosleden; zdaj piše Ovidij, Heraklit, zdaj spet Galenus, Protagoras, Hipokrates, in v tej zvezi bodi omenjena še oblika tipus (na str. 93) namesto običajnejše: tip.

Ponoviti pa moram, da je knjiga vkljub tem napakam priporočila vredna. Zlasti se mora šteti g. avtorju v zaslugo, da oživlja suhoparno teorijo s citati iz slovenskih pisateljev (posebno iz Cankarja) in z zgledi iz sodobnega življenja. Ni dvoma, da se knjiga dijakom s tem zelo priljubi.

Ivan Koščič.

Rikard Katalinić-Jeretov, Našim morem i našim krajem. Priče. Vlastitom nakladom. Tiskom Dragutina Laubnerja u Osijeku. 1911. 8°. 127 str.

„Našim morem i našim krajem“ je zbirka sličic, feljtonov, črtic, osnutkov, političnih satir, deloma že objavljenih, deloma neobjavljenih. Zato tudi celoten vtisk knjige ni tako enoten, organski, kakor bi pričakoval človek, ki prečita knjigo brez presledka. Boljše stvari se brez stroge sodbe vrste med slabšimi, v pripovedovanju in notranji zgradbi pa je opazati nekako neprijetno monotonijo. Kljub temu pa more človeku, ki nekritično čita vsako teh drobnih zgodbic zase, v raznih intervalih, omenjena zbirka nuditi brez dvoma marsikak lahen, prijeten hip oddiha. Katalinić-Jeretov, ki v je Hrvatih priznana literarna osebnost, živi v Zadru, in torišče njegovih slik je obala Adrije, ponajveč Istra, deloma Dalmacija. Brez velikih, poglobljenih duševnih komplikacij se zapletajo in razpletajo dejanja. Nastopajo izvečine seljaki, boreči se na eni strani s svojo kršno, skalnato zemljo, ki je njih dom, na drugi strani z morjem, ki jih preživlja in ugrablja v svoji nenasitnosti včasi rod za rod („List“). — Močni ljudje so to, vročekrvni, jaki in čili, preprosta in jedrnata je njih govorica. Drzni, iskrooki „momki“ ljubijo zorne mladenke, ljubijo s tisto nepremišljeno, nepreračunljivo silo in neukročeno strastjo južnega človeka. Mnogo se govori o ti jugoslovanski ljubezni, mnogo, dejal bi, skoro preveč ... Lepi in na vsak način zelo realistično pogojeni pa sta ljubavni skici „Morska štriga“ in „Tić“, četudi sta si motiva zelo slična. Splošno se pisatelju najbolj posrečijo tipi vaških siromakov kakor Cenčo ali Tić. — Tragičen, dasi ne povsem nov, je motiv „Gretchen.“ „Seoske „čakule“ je hudomušna, fina satirica na vaše klepetulje. Katalinić-Jeretov je namreč tudi satirik, ne sicer zlobno se režeč satir s spačenim obrazom, le bolj šegav hudomušnež z diskretnim smehljajem na ustnih. V tem oziru se odlikujejo njegove politične satirice. Duhovita in originalna je „Pričica o vlaškem kosu“, o kosu, ki se nikdar ni mogel privaditi italijanske himne in je vedno le prepeval „Lijepu našu“, kljub temu, da se je njegov gospodar — hrvatski Ivan Žižanović, prelevil v renegata pristne laške krvi — Gianni Xixanovicha. — Stvari pa, kakor monolog „Moja tajna“, ne spadajo v knjigo.

Fran Albrecht.

A. Leskien, Grammatik der altbulgarischen (altkirchenslavischen) Sprache. Heidelberg, Carl Winter's Universitätsbuchhandlung. 1909. 8°, LII + 260 str. Cena broš. K 6.—

A. Leskien, Handbuch der altbulgarischen (altkirchenslavischen) Sprache. Grammatik, Texte, Glossar. Fünfte Auflage. Weimar, Hermann Böhlaus Nachf. 1910. V. 8°, + 351 str. Cena broš. K 9.60. (Konec.)